

ГІГІЄНА ТВАРИН І САНІТАРІЯ

УДК 636:612.014.43

ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА ЗАХВОРЮВАНOSTІ І ВИБУТТЯ ІМПОРТОВАНОЇ ГОЛШТИНСЬКОЇ ХУДОБИ ЗАЛЕЖНО ВІД СПОСОБІВ УТРИМАННЯ В ЕКОЛОГО-ГОСПОДАРСЬКИХ УМОВАХ ПРИДНІПРОВ'Я

Високос М.П., д.вет.н., професор

Милостивий Р.В. к.вет.н., доцент

Тюпіна Н.В., аспірант

Тюпіна Н.П. к.с.-г. н., доцент

Дніпропетровський державний аграрний університет, м. Дніпропетровськ

Анотація: наведено у порівняльному аспекті дані про стан та причини вибуття зі стада імпортованої голштинської худоби в господарствах при прив'язному і безприв'язному способах утримання в умовах степової зони України.

Ключові слова : голштинська худоба, захворюваність, вибуття, стійкість, утримання: прив'язне, безприв'язне

Актуальність проблеми. Голштинська порода великої рогатої худоби, володіючи високим потенціалом молочної продуктивності і універсальною пристосувальною здатністю до промислової технології набула значного поширення у більшості країн світу.[2] В центральні і південні регіони України масовий завіз цієї худоби розпочався наприкінці минулого століття. Хоча сам факт широкого поширення голштинів по світу свідчить про їх високу пристосувальну можливість до різних виробничих і природно - кліматичних умов, проте для більш повної реалізації продуктивного потенціалу вони вибагливо потребують створення оптимальних умов для свого мешкання.[1,3,4] Тому проблема успішної адаптації і акліматизації голштинської худоби пов'язаної з переміщенням у незвичні для них еколого - господарські умови має досить актуальне значення. За таких обставин необхідна всебічна оцінка тварин не тільки за проявом продуктивних якостей, але і за здатністю їх протистояти дії несприятливих умов зовнішнього середовища та уразливості до захворювань.

Завезена в Україну голштинська худоба використовується не тільки для поповнення і комплектації крупних промислових комплексів, які передбачають інтенсивну технологію, з безприв'язним утриманням, але й для звичайних господарств, з так званою, « традиційною» технологією, при якій домінує прив'язний спосіб утримання тварин.

Метою і завданням наших досліджень переслідувалось з'ясування стану і основних причин вибуття зі стада імпортованої голштинської худоби в господарствах з круглорічним стійлово-безприв'язно-боксовим і комбінованим : взимку – стійлово – прив'язним ,а в літку безприв'язно табірним способами утримання у порівняльному аспекті.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проводились в АТЗТ «Агро-Союз» Синельниківського району і ТОВ «Агрофірма ім.Горького» Новомосковського району Дніпропетровської області на високопродуктивному поголів'ї корів голштинської породи, яке було завезене наприкінці 90-х та на початку 2000-х років. Об'єктом для проведення дослідження слугували гурти корів чисельністю 175 голів у першому і 181 голова у другому господарствах протягом перших трьох лактацій з моменту їх імпортації.

В АТЗТ «Агро-Союз» стадо корів утримувалося в умовах притаманних промислового комплексу, де передбачалась годівля цілорічно загально- змішаним, однотипним, збалансованим раціоном з кормових столів. Утримання було цілорічно безприв'язно-боксовим в секціях приміщення напіввідкритого типу. Воно мало світлоаераційну стелю і наскрізні отвори вікон та дверей з брезентовими шторами,які у літній період залишались відкритими. Видалення гною по проходах здійснювалось дельта-скрепером з подальшим транспортуванням його до гноєсховища самоплинно. Триразове доїння проводилось через кожні 8 годин на доїльний установці BOV-MATIK типу «Паралель Expressway».

В ТОВ «Агрофірма ім. Горького» стадо корів утримувалося в приміщеннях побудованих ще в 70-ті роки минулого століття за типовими проектами того часу, передбачаючих прив'язно-стійлове утримання в холодну пору року. Корови знаходились в переобладнаних за габаритами стійлах (1,2*2,1 м) на ланцюговій прив'язі у ручному режимі її експлуатації з застосуванням солом'яної підстилки. У сприятливий за погодою час, після вранішнього доїння, тварини перебували на прифермерському вигульному майданчику з площею вигулу 17 м² на голову, обладнаному груповими напувалками. Приміщення для вентиляції були обладнані припливно-витяжними пристроями з природним збудженням повітря, а для віддалення гною – скребковими транспортерами типу ТСН-36. Роздача грубих і силосованих кормів проводилась кормороздавачем КТУ- 10, а дворазове доїння - на доїльній установці АДМ-8.

У літній період поголів'я корів АТЗТ «Агро-Союз» не користувалося пасовищним або табірним утриманням. Їх раціон годівлі представлявся однотипною кормовою сумішшю, яка за своїм складом і поживністю не відрізнялася від такої як і у зимовий час. У ТОВ «Агрофірма ім. Горького» для дійного стада корів практикувалися умови літньо-табірної з тінювими навісами утримання за пригінною системою експлуатації. Зважаючи на те, що дворазове доїння проводилося в умовах прифермерського доїльного залу, то виникала необхідність для щоденного перегону (моціону) тварин на загальну відстань біля 4-х кілометрів. У раціоні годівлі переважали зелені корми власного виробництва за схемою конвеєру у такій черговості за строками використання зеленої маси: рапс, люцерна, жито, кукурудза. Раціони годівлі тварин в обох господарствах як в зимовий, так і в літній час були за поживністю збалансовані згідно норм ВІТа. Для з'ясування причин вибуття зі стад імпортованих корів у кожному з зазначених господарств протягом перших трьох лактацій був проведений аналіз даних зоотехнічного комп'ютерного обліку.

Результати дослідження. З даних приведенного аналізу випливає, що стан вибуття лактуючих корів у порівнювальних господарствах з різними умовами їх утримання виявився неоднаковим. В АТЗТ «Агро-Союз» вибуття корів за перші три лактації було на 26,05% більшим, чим по стаду корів ТОВ «Агрофірма ім. Горького» (табл.1)

Таблиця 1

Стан вибуття корів імпортованої голштинської породи залежно від умов їх утримання

Назва господарства	Умови утримання	Чисельність, гол.	Вибуття за лактаціями:						Разом	
			1-а		2-а		3-а		голів в	%
			голів	%	голів в	%	голів	%		
АТЗТ «Агро-Союз»	Круглорічно стійлове, безприв'язно-боксове	175	29	16,57	57	32,57	35	20,0	121	69,14
ТОВ «Агрофірма ім. Горького»	Стойлово-прив'язне – взимку; безприв'язно табірне-влітку	181	21	11,60	28	15,47	29	16,02	78	43,09

Як видно з даних таблиці 1, найбільший відсоток вибуття корів зі стада в обох господарствах відбувся протягом другої лактації з моменту їх завою. За цей період зі стада першого господарства вибуло 32,57%, а другого – 15,47% тварин, що в 2,1 рази було меншим. За першу і третю лактації чисельність вибуття тварин за різних причин зі стад в обох господарствах суттєво не відрізнялась, хоча тенденція до підвищеної втрати поголів'я корів у АТЗТ «Агро-Союз» зберігалась.

Аналіз причин вибуття за проявами конкретних захворювань поголів'я корів в обох господарствах представлено у таблиці 2.

Таблиця 2

Основні причини вибуття корів імпортованої голштинської породи залежно від умов їх утримання за лактаціями

Причини вибуття	Лактації						Разом	
	1-а		2-а		3-а		голів	%
	голів	%	голів	%	голів	%		

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

Порушення відтворювальної здатності	14 — 10	48,27 — 47,61	9 — 6	15,79 — 21,43	8 — 8	22,85 — 27,59	31 — 24	25,62 — 30,77
Післяродові ускладнення	1 — 3	3,45 — 14,29	3 — 4	5,26 — 14,29	5 — 7	14,29 — 24,13	9 — 14	7,44 — 17,95
Мастити	- — -	- — -	2 — 3	3,51 — 10,47	6 — 1	17,14 — 3,45	8 — 4	6,61 — 5,43
Захворювання органів дихання	1 — 1	3,45 — 4,76	1 — 2	1,76 — 7,14	- — 1	- — 3,45	2 — 4	1,65 — 5,12
Захворювання органів травлення	3 — 3	10,35 — 14,29	15 — 3	26,32 — 10,71	9 — 6	25,71 — 20,69	27 — 12	22,31 — 15,38
Порушення обміну речовин	- — -	- — -	1 — 1	1,75 — 3,57	2 — -	5,71 — -	3 — 1	2,48 — 1,28
Інші незаразні хвороби	3 — 1	10,35 — 4,76	12 — 4	21,05 — 14,29	- — 3	- — 10,34	15 — 8	12,39 — 10,25
Хвороби кінцівок	7 — 3	24,14 — 14,29	14 — 5	24,56 — 17,85	5 — 3	14,29 — 10,34	26 — 11	21,48 — 14,10

**Примітка: у чисельнику приведена дані по АТЗТ «Агро-Союз» при круглорічному безприв'язному утриманні тварин;
у знаменнику – по ТОВ «Агрофірма ім.Горького» за умов стійлово-прив'язного утримання взимку і табірною влітку*

Як свідчать дані таблиці 2, основними причинами вибуття лактуючих корів зі стада АТЗТ «Агро-Союз» протягом перших трьох лактацій були патології пов'язані з порушенням відтворювальної функції (25,62%), захворюваннями органів травлення (22,31%) та кінцівок (21,48%). В ТОВ «Агрофірма ім. Горького» основними причинами, які провокували вибраковку, були, головним чином, патології також пов'язані з порушеннями відтворювальної здатності (30,77%) з проявами післяродових ускладнень(17,95%) Проте помітно менше серед тварин цього господарства відмічалось захворювань органів травлення, кінцівок та хвороб, пов'язаних з патологією обміну речовин. Протягом першої лактації у новозавезених тварин обох господарств захворюваність була дещо нижчою. Вона проявлялась більше в наслідок порушення відтворювальної функції і дещо менше за рахунок патології органів травлення і кінцівок. За другу лактацію суттєво зменшилась чисельність захворювань, пов'язаних з патологією відтворювальної функції (в 3,06 і 2,22 рази відповідно господарств), проте дещо збільшилось поширення серед тварин хвороб вимені , кінцівок , органів травлення У третю лактацію серед поголів'я корів обох господарств домінували прояви захворювань від порушення відтворювальної здатності, зростали післяродові ускладнення та мастити.

Таким чином, за нових незвичних екологічних та господарських умов, притаманних степовій зоні України, адаптація імпортованої худоби відбувалась досить складно. Для новозавезених тварин була характерна схильність до захворювань пов'язаних з патологією органів відтворення, травлення ,кінцівок, що домінували серед поголів'я обох стад. Проте рівень захворюваності і вибраковки від прояву різних патологій був дещо вищим серед стада лактуючих корів АТЗТ «Агро-Союз» у порівнянні з поголів'ям ТОВ «Агрофірма ім.Горького». Така ситуація, на

тлі відносно однакового повноцінного живлення, на наш погляд, була обумовлена різними умовами утримання тварин

Висновки

1. Найбільш поширеними причинами вибракування лактуючих корів в обох господарств за різних способів утримання, були захворювання пов'язані з патологією органів відтворення, травлення і кінцівок.

2. Рівень вибуття зі стада лактуючих корів в АТЗТ «Агро-Союз» за перші три лактації з моменту їх імпорту був майже на 26% вищим у порівнянні з аналогічним стадом тварин ТОВ «Агрофірма ім.Горького».

3. У порівняльному аспекті, на тлі повноцінного живлення, рівень захворюваності і вибраковки зі стада тварин був суттєво меншим за умов технології стійлово-прив'язного утримання взимку і табірно-безприв'язного – влітку яка була притаманна ТОВ «Агрофірма ім.Горького».

Література

1. Здатність голштинської худоби до адаптації в умовах Придніпров'я // Барабаш В.І., Петренко В.І., Лоза А.А., та ін. // Наук. вісник Львів. держ. акад. вет. мед. - 1999. - Вип. 3, ч. 2. - с. 152-155
2. Левантин Д. Развитие скотоводства в странах мира // Молочное и мясное скотоводство // - 1993. - № 2-3. - С. 43-46.
3. Особенности адаптации голштинского скота в условиях степной зоны Украины / Грибан В.Г., Баранченко В.А., Стоян В.Г., и др. // Научный вестник Львов. держ. акад. вет. мед. - 2000. - Т. 2, ч. 3. - с. 28-31.
4. Рациональное использование голштинского скота в Приднепровском регионе Украины. - Днепропетровск, 1997. - 84 с.

COMPARATIVE EVALUATION OF MORBIDITY AND IMPORTED HOLSTEIN CATTLE DISPOSAL DEPENDING ON THE WAY TO THE MAINTENANCE OF THE ECOLOGICAL AND ECONOMIC CONDITIONS OF THE DNIEPER

Vysokos M.P., d.vet.n. profesor

Mylostiviy R.V., k.vet.n., Associate Professor

Tyupina N.V., PhD

Tyupina N.P.k.s.-h. Sc., Associate Professor

Dnipropetrovsk State Agrarian University

Summary. The comparative aspect of the data on the status and reasons for disposal of imported Holstein herd of cattle in farms with tethered and bespryv'yaznomu ways of keeping in the steppe zone of Ukraine.

Key words: holshtinskaya cattle, morbidity, disposal, resistance, retention: tethered, outdoor units.

УДК 614.9:636.4

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ПІДВИЩЕННЯ РЕЗИСТЕНТНОСТІ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ХВОРОБ СВИНЕЙ В РІЗНИХ САНІТАРНО-ГІГІЄНИЧНИХ УМОВАХ [огляд]

Головко В.О., д.вет.н., академік НААН України, професор, Заслужений діяч науки і техніки України

Хомутовська С.О., асистент

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Анотація. На основі аналізу даних літератури та власних досліджень узагальнені результати впливу абіотичних факторів на резистентність свиней, їх продуктивність і збереженість. Акцентується увага на забезпеченні санітарно-профілактичних, а не лише лікувальних засобів, спрямованих на підвищення природних захисних сил до дії факторів довкілля на організм тварин.